Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Glósur úr laganámi við Háskóla Íslands, 5 af 7

Bjarni Benediktsson – Háskóli Íslands – Laganám – Alþingi – Stjórnarskrá Íslands

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Uppvaxtar- og námsár
Askja 1-3, Örk 6

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

147 Kosn. og kjörgengi

til þingsins, en sú sem nú er; nefndin hefir sem sé hvorki minst á lækkun né tvöfaldar kosningar, sem stjórnin þó hefir bent á í frumvarpsástæðunum, sem nauðsynleg skilyrði fyrir þingi með 2 málstofum. Sjálfum þykir mér slíkt fyrir konungl. ekki alls kostar tiltækilegt, eftir því sem nú stendur á hér á landi, en (sé það) þó miklum mun að gengi hægra en sú meðferð er 333 stjfrv. gerir ráð fyrir, segist ekki skilja hana og ætla, að hún sé alveg einsdæmi sins lista. „Mér þætti því nefndin hafa breytt þessu á kvörðum skynsamlega, ef hún hefði fram hefði gengið út frá annaðhvort tvöföldum kosningum – sem mér að öðru leyti er ekki mikið gefið um – eða frá fasteign, sem skilyrði fyrir kosningarrétti og kjörgengi. Ég ætla því að áskilja mér breytingaratkvæði í þá átt, að kjörgengi og kosningarréttur máske sér í lagi til efri málstofunnar verði bundið vissum skilyrðum.

(stendur 23 en hlýtur að eiga að vera 33)

En meðmæltur stjórnarnefnd þessari, sem ráðgert sé að setja, enda virðist hún eiga að vera landssjóði kostnaðarlaus. Skýtur(?) til J.G. um að hann sé þá ofvil(?) með nefndum þó kostnaði. – „Ég áskil mér að endingu að reyna til að sameina mig við þm. Skj.(?) um breytingaratkvæði hans nefnilega um að fjölga hinum konungkjörnu til þess að fá 2 málstofur, en þannig að þeir skulu hafa sjálfkjörlega(?) setu á þingi“.

1) Alþt. 1867 I 926-7.

Sveinn Skúlason[1] er meðmæltur fsm.(?) fjölgun, því öll líkindi séu til að meiri kraftar fengjust í þingið, er það sé

Frv. fjölgun

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

orðið löggefandi en meðan það var ráð-
gefandi; fleiri og margbreyttari mál
mundi koma til umræðu og mundi ekki
veita af að afkasta meiri kraftar
hafið þinginu. Hefur það traust til
þjóðarinnar, að hún muni kjósa þá
sem mentaðasti, eru og hæfastir til
þessa starfa og því geta afkastað meiru
en menn almennt geti búist við. að menn
af bændastétt geta. Telur og fjarri sanni
til, að ne. hafi skipt þm. tölu af bænda-
hálfu niður á kjördæmin.

Tvær deildir
Töf
kostnaður

En sammála hafltr. og stj. að tvær mál-
stofur eigi ekki við hér. „það er
skrítið, að Ben. Sv. skuli geta sagt, að
það sé eigi nema ein málstofa, já svo
að, hafi hann eigin orð þá fyrst meir
það vegna enda „virkilega merkilegt".
þetta verða þá eftir uppást. ne. tvær
málstofur eins og í Danmörku! hætt
að halda kröftunum saman en dreifa
þeim ekki. Menn hafi sagt að kostn.
mundi verða meira en borgaður með
verklegum dugnaði; en sá hagnaður
mundi vinna upp gættin sín, því að
búast má við, að misklíð komi upp á
milli deildanna og þar af mundi koma
þjóðmálanna töf og svarað: því pr. en
tvær deildirnar vaddar sitt málið
hvor." En sammála till. Sk.Th. um
að gefa eigi konungi ótakmarkaðs frjálsar
hendur um kosningar. (um þetta
virðist. sama skoðun og hjá Sk.K.Fr. að
framan s. 129.)

Konungskjör

21) Alþt. 1867 I. 927

"Ólafur Sigurðsson" heldur það eigi
ekki illa við, að „vér, sem bera eigum
heim aukna álögnis kostnað", sem
leiðir af þm. fj. eftir uppástungum

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

149.

„og menn líka kosnir af þeim, sem einnig eiga að bera þann kostnað, segjum álit vort um málið“. Sammála því, að hyggilegast sé að fara varlega í að leggja þungar byrðir á landsmenn, „en aftur mætti at mér, að vér megum ekki horfa svo mjög í skildinginn, þegar um þjóðarþing vort er að ræða, að það eigi strax verði sem ein agnúi, að það verði stjórn og þjóð geti borið fullkomið traust til þess“. Skilur eigi, að kaflar geti af sér hálfar hafti á móti því, að menn leggi á sig ... kostn. ..., sem ... . Kvað menn verða vinnu en kaflar. vildi gera mér fyrir, og er þess vegna með ne.

2 deilur

Kostnaður

3) Alþt. 1867 I s. 927-9

þm. þjóðkjörnir

Arnljótur Ólafsson[3] er einn með þm. þjóðkjörnum, „en engin ástæða er þar fyrir til þess að hafa tvær málstofur“. Segist sé að segja, að þjóðin sýni enga tortryggni við embm. í kosningum sínum, því nú sé 10 af 21 þjóðkjörn. er hafi verið settir til ... og 7 af þeim embm. menn, og öll líkindi sé til, að þjóðin fari eins vel hér eftir með kosn. sínar, þó tala þm. verði aukin: „Hér þarf því alls eigi að óttast neinn bændaflokk eins og ... sem í Danmörku“. Menn hafi lengi viljað fá sýslumenn inn í þing, og verði það sammála áminningum að fá ... þeima. Nú verði það rýmkað, því þeir þurfi ekki framar ... stj. Nú er 2 verði kosnir í sumum kjördæmum þá sé hvöt til að sýslum. verði annar þm. ... geti það verið á st. fyrir þjóðkjörna þm., að meðan þjóðlegt frelsi og þjóðleg stjórn var hér á landi, og

Embm. og þm.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

dómaskipun sjálfsleg, því skyldu hvorki fleiri né færri dæma öll stórmál en fremur tylftir manna. (J.J. getur þess að þetta hafi komið í tal í n.e.). Heppilegt væri, að nú lifnaði aftur upp sú hugsun og lifði á þjóðstj. öldum Íslendinga.

Þykir það fráleitt, er Dr. Stein hafi sagt, að það væri líklegt og mögulegt, að embættisdugnaður og þingmenska færist á mis. Til þess sé alls engin líkindi. „Maður má eigi styðja mál sitt á mögu-leikum eða undantekningum einum, þá kemur maður eigi til neinnar sannrar niðurstöðu". -

Konungkjör og embm:

~~Að~~ Að emb.menn að jafnaði vera með þeim betri, er konungur geti kosið; en mjög sennilegt sé, að sum þau emb. sem talin eru í stjórnarv. verði lögð niður eða breytt og því ~~óþarft~~ óheppilegt að hafa þá upptalningu. - Er ekki því sammála að kg.kjör verði ekki bundið við embættismenn. „Það er auð-vitað, að konungur mun kjósa em-bættismenn fremur en embættislausa, og í því að fella þetta „embættis" úr, getur litið út, að vissi annaðhvort vantraust á embættismönnum, eður þá bending um, að það eigi skuli vera embættis-menn einir er konungur átti að kjósa. Hvernig svo sem maður tekur þessa breytingu þá finnst mér hún harla óviðkunnanleg".

Stjórnarráð

Líst mjög vel á stjórnarráðið, og þykir það engu skipta þó það sé tekið eftir fyrirmynd í innanum nýlendum Englendinga. Ræður síðan um nýlendufyrirkomulag þeirra og skiptir það engu máli.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

151.

1) Alþt. 1867 I 930

Fastir þm.

Jón Pétursson[1] er samþykkur nefndinni um að fella niður hinn föstu þingsæti. Telur að af þessi amtm. væru tekin upp í grvl., þá þyrfti í grvl. breytingu til að fá þeim breytt eða upphafin, en slíkt mundi erfitt. „Auk þessa er það ljóst, að amtmanna- og landfógeta-embættin heyra til stjórnarframkvæmdinni (Statsforvaltningen), en það er mjög óeðlilegt, að láta stjórnarfyrirkomulagið (Statsforfatningen) byggjast á notkun á stjórnarframkvæmdinni (Statsforvaltningen)". En á móti till. St. Th. um að fella niður embættiskjör og þó um þá konungkjörnu, vantar auk þess, að tekið sé fram, að þessir menn séu íslenskir eða búsettir í landinu. Einnig á móti: því hjá nefnd. að binda konungkjör við þingmenn.

Dómendafjöld og embætti.

Lýð sé vitanl. meint

2) Alþt. 1867 I 930-3

Benedikt Sveinsson[2] framsm. Hártoganir misskilningur hjá A. O., að ekkert sé komið undir möguleikanum, því allt velti einmitt fyrst og fremst á möguleikanum í sjálfu sér, og því næst á því, hvort og að hve miklu leyti menn vilji eða hafi þörf á að framkvæma þennan möguleika.

„Þegar menn bera saman 8., 21. og 33. grein stjskr. í sambandi við ákvæðin um fyrir þessum, þá játa eg, að frv. er fullkomlega sjálfu sér samkvæmt; en það er mér a. m. k. ekki full-ljóst, að þar innibindi í sér fyllstu stjórnarathafnir löggjafarþing. Eg verð að láta þá meiningu mína í ljósi, að þetta sé ekki tilfellið. Eg efast ekki um, að það sé meiningin að gefa alþingi fullkomið löggjafarvald, en nefnd. þrátt fyrir ákvæðin í þessum greinum ekki nægilega ljósar, og því stakk hann upp á

Algjört neitunarvald og l. deilur

Athugasemd er af þessum um, að B. S. hefur talið að ráðherraábyrgð væri ekki veitt (b. e. nýtt. væri þingsins valdi) gagnv. þinginu vegna þess hve það væri ótvírætt leyst skipað ánda ekki bægt vera deildir væri l., en mér virðist að ekki sé beint lagt á þessum í stjfrv. heldur á fjárlagaþ landsins frá atkvæði konungs og ráðgjafa, stöðu Ísl. í ríkinu o. þ. h., en annars er málið auðsjáanlega vís vitanlega látið vera óljóst Alþt. 1867 II s. 36-37 40-41

3. Skr. n. 853 i. konstitutionel"
stjórn = þingstjórn.

rétt

Tvær deildir hvarvetna.

2 d. og ráðgjafaábyrgð

þessum breytingum, sem hún hefir gert, því það má þó: ekkert mundi standa með ljósum ákvæðunum í lögunum, sem er þeirra meining. Ég þekki ekki það löggjafarþing í orðsins sönnu þýðingu, en það, einmitt það, er lífæð þingstjórnarinnar, að ekki sé því skift í 2 málstofur, enda er þetta einmitt „garantien", tryggingin fyrir, að þingið sé á stjórnbæran ~~hátt~~ og réttan skipað". Játar, að hann sé ekki kunnugur öllum löndum, sem „konstitution" hafa en í öllum löndum í Evrópu, sem þingstj. hafi og hann þekki, enda sé þau ekki allfá, „er þinginu skift í tvær málstofur eða 2 þingdeildir" og svo sé einnig í „Danmörku sjálfri". „Ég bið því hina háttvirtu þingmenn, sem kasta þannig steini á mig, að skýra fyrir mér, hvernig ábyrgðinni gagnvart löggjafarþinginu verður varið, ef ekki er nema ein málstofa, því ég verð að játa, að mér er ekki mögulegt að hugsa mér alþing sem löggjafarþing án þess þingdeildirnar séu tvær. Geti menn sannfært mig um annað, skal ég verða manna fúsastur til að slaka til um þetta aðalatriði, en hafi ég rétt að mæla, þá er breyting þessi óumflýjanleg". En geti menn ekki sannað möguleikann á því að samneina þjóðstjórn við eina málstofu, þá sé það sannarlega merkilegt, að menn haldi því fram, að það sé ómögulegt hér á landi að hafa 2 þingdeildir, því þar með sé sagt, að aðalskilyrðið fyrir frelsi Íslendinga sé ómögulegt og þá að þjóðfrelsi hér sé ómögulegt.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

153.

Aftur til forna

Kostnaður.

Trygging e. t. v. ekki unnt að ná.

Skipun e. d.

„-- það stendur í grundvallarlögum þings þessa, að hið endurreista alþingi skuli líkjast hinu forna sem mest megi verða. Þetta var vilji vors ógleymanlega hásæla konungs, Kristjáns hins 8. En hvernig var nú hið forna alþingi skipað. Það var eiginlega í tveim þingdeildum, „lögbergi og lögréttu"; það þekkir þó (þingmaður Borgf.) Arnlj. Ól., svo fróður er hann víst. Útúrfall þetta var bæði fagurt og gott. Hið „konservative" efri í lögréttu gerði, að lögberg gat ekki gert neitt tjón. Skyldi það þá vera ómögulegt, að lögberg og lögrétta kæmist aftur á hér á landi. Það skyldi þá vera af því, að menn mættu ekki heyra þessi nöfn, eða að fé vantaði til þess". Þegar hafi verið tekið fram, að um fjárskort mætti ekki tala er rætt væri um tryggingu löggjafarþ., gott þing borgi kostnað sinn þúsundfalt. -- Játar, að hann sé í efa um hvort trygging sú, sem nefnd. hafi heimtað, eigi hefði mátt eða getað verið viðkomin; að menn sé vant að hinkra betur um þessa tryggingu, en það sé réttilega tekið fram í stjfrv. ástæð. að nauðsynlegast sé að koma tryggingu þessari fyrir hér á landi.. „það hafa margir tekið það fram, að ef neðri þingdeildin kjósi þessa 6 menn í efri deildina, þá hefði hún aldrei nægilegt sjálfsforræði móti neðri deildinni." En úr þessu geti þingið bætt ef það vilji. Segist e. t. v. muni koma sjálfur með breytt. í þá átt, „að þingið kjósi ekki þessa 6 menn í efri deildina, heldur þjóðin sjálf; því það er ljóst, að ef þingið kýs þá, að þá hefði það alltaf í höndum sér að kjósa þá menn, er „harmonera" með neðri deildinni. Væri þar á móti útkaldar tvöfaldar kosningar

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Festir þær:

Hafsjór og önnur:

3 menn og í.d

4) Alþt. 1867 I 933-4.

Festir þær

2. deildir

þá með sér, en engu tryggingu nema í reglunum".

yfir hinir þjóðkjörnu þingmenn. Í efri
deildinni að líkindum hinir varkárustu
einn og hinir 6 konungkjörnu. Það væri
best að gæta jafnréttis og sameina vald-
ið stjórnarinnar við vald þjóðar-
innar". – Á mót: því að binda konungs-
kosn. við viss embætti, því þá þeir
hverir í þessum emb. gegni geti að
líkindum ætíð ekki mikið gagn sem þing-
þá geti stj. þótt ætíð emb.menn fremur
og sé þó rétt hún megi kjósa þá.
Aftur á mót: sé binding kg.kjörs við
sjávarsveita „noblesse konar band á kon-
ungi", og sé það nauðsynlegt hafi lagt.
Talar að lokum fram, að atriði þessi
standi í föstu sambandi við uppást.nefnd.
um 7.–10. gr. 11. gr. og svo við 33. gr.
Fallist menn á 2 þingdeildir sé auðvelt
að breyta 933 í frjálslegra horfa og
þá helst í samræmi við grvl. Dana.

Jón Hjaltalín[4]. Ben.Sv. sagði, að þingið
ætti að líkjast sem mest alþingi hinu
forna. En nú mætti telja embættismenn-
irnir sátu hér fyrst á alþingi og voru
ölmusugir óaðskiljanlegir frá því. Hvort
skyldu þeir hafa sagt um konungsvaldið
til alþingis. Kg. (sem hafi þó o.m. 6.1850 verið ...) vildi ekki leyfa konungi
að hafa eina nefnd. En má ekki þetta að
afbjóða konungi sínum? Talar um
spenning og tortryggni gegn embættismönnum
alþ. þess o.fl. Emb. menn í Ameríku
munu ekki hafa þolað þvílíka meðferð,
sem þeir hafi verið beðnir hér síðustu 20
árin. Ben.Sv. skuli ekki segja, að hann vilji
hafa þingið sem líkast alþingi hinu forna
því hann ætli sér ekki að hafa það sem
líkast því, a.m.k. verði það mjög ólíkt
eftir uppást. ne. Það láir hann ekki heldur,
„Mér þótt tvær málstofur væri óþolandi [illegible]
[illegible]lendinga [illegible]

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

155.

1) Alþt. 1867 I. 934

Forseti (J. S.)[1] tekur fram út af ummæl- um Þj., að það sé gagnstætt öllum þing- reglum og ótilhlýðilegt í sjálfu sér, að ásaka aðra menn fyrir hlutdrægni eða tortrygni við einstaka menn eða stéttir, þó þeir tali fram almennar ástæður og leggi á þeim uppást., sem öðrum ekki geðjast.

2) Alþt. 1867 I 934-5.

Fyrrv. Ben. Sv.[2] heldur að samkomu- lagið milli J. Þj. og þingmanna mundi í þessari einu málstofu ekki betra en svo, að honum væri eins gott að eiga von á að vera í hinni efri þingdeild, sem ne. hafa stungið upp á.

3) Alþt. 1867 I. 935-6.

Þorl. Einarsson[3]. Þegar alþ. kemur saman sem löggjafarþing sínna, þá á það að hafa fult og frjálst löggjafaratkvæði um öll skattamál. „Mér sýnist nú eðlilegt, að þegar öll gjöld og skattar liggja á bændum og grasbýlismönnum, þá ættu þeir þó a. m. k. að vera með í því að ákveða sjálfir, hvernig þeir vilji binda baggana á sig, eða hvernig þeir vilji haga skattaálögunum á sig, meðan embættismennirnir bera lítið sem ekkert með þeim". J. Þj. tók Björn í Mörk sem dæmi um, að gott væri að vera sem útvörður. satt og rétt, að Björn var útvörður, en þó varð hann að standa að baki þeirra, þegar þeir áttu að hengjast. – Ekkert mælti því fannst sé fram á þm. fjölgun, það sé gömul krafa landsmanna. Létt að vera varkár um kostnað, en menn mega ekki heldur vera of fastir út [illegible] og í mikilsvarðandi málum má ekki alt of mikið sjá í kostnaðinn.

Um: fjölda og kostnað.

„Það er ljóslega tekið fram, þegar alþtg. er saman, að konungur áskildi sér að kjósa 6 menn til þess að þingið aldrei vantaði: upplýsta menn og menn

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þá í einum anda svo, Engum áqvarðaningum varð út af þessu til 1851; þá var samanvið ríkit frá völdum þeirra þat, at þeir hèldu fram þeim grundvelli, sem þetta stjórnarlagið, sem nú liggur fyrir, er nú er allmikil breyting á þessu orðin". Dæl á þ. alþ. með öðrum: „Skulum eigi hverzvegna þ. alþ. vilji fylgja hertum þing-samliga til at skipa bændum sem mest frá þingsetu „viðurkennandi því, sem hann sagði um hit forna alþing. Þá var þat reyndar satt, at goðarnir voru sjálfkjörnir og áttu því sjálf-sagðan þingseturétt, en hver goði tók með sér tvo aðra, sem sátu með í þinginu, svo at þat var þá of [illegible] embættismönnum ekki nema þriðjungur í þinginu". Með því, at konungur kjósi hverja þá, sem hann vill; (þó óljóst hvort hann vill ekki binda hann við embættismenn yfirleitt).

4) Alþt. 1867 I 936-9

Jón Guðmundsson 4 telur, at hinn [illegible] þingseturéttur hinna æðstu embætta vænti hvorki konungi, þingi eða landi, né embættum og embættismönnum sjálfum, til góðs eða gagns. Hver góður og vitur konungur – og við ættum sú ekki við at eiga – þekki embættismenn sína og viti hvorki þá né þingmanna hafi leitað þeirra eftir heiti embætta né kammerráð eða þvílíku, og þurfi hann þessvegna ekki slíkra leiðarsteina. Ef af þjóðin vilji at konungkj. haldist, þá vilji hún og, at konungur kjósi hvern, sem hann sjái bezt hentan og viti eftir speki sinni bezt þing-mannsefni; þjóðin mundi og ekki ganga í móti við góð þingmannsefni, þó þeir

Fæstir þm.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

setu: æðri embættum, ef þeir sjálfir vildu láta kjósa sig. „Skyldu menn þá hafa hugsað sér að haga þessu hér eins og á Englandi, þar sem greifarnir hafa sjálfsagt setið í efri húsinu, og svo skyldi vera með æðstu embættismennina hér. En þó að aldrei væri menn eins líkur, eins og hér er ólíku saman að jafna, þar sem eru hinir æðstu embættismenn hér og greifadæmin á Bretlandi, þá kæmi það illa heim, við það sem er á Englandi, en frv. og laglfrv. ætlast til, að þessir væru íslensku lávarðar ~~ætlast til~~ sitji í neðri og einustu málstofunni, innan um alla grasnytjarmennina, sem a.m.k. J. Sig. hefir eigi sérlegar mætur á, enda er það víst ekki tilganginum, og betur kæmi það heim eftir uppástungunni ne., er ætlar þeim setu í efri þingdeildinni!"
Stjfrv., sem valdi þessum uppást., og þess stuðn.mönnum, sé að kenna þessi stefna, sem hér sé og „tortrygni" af [hér] annað sé en hugarburður.
Undarl. og næsta óskiljanlegt sé, að nú komi fram sama eða næsta nákvæmt hugsun og í stjfrv. 1851, „þá ættu allir æðri embættismenn að hafa laun sín úr ríkissjóði, en hinir lægri eður óæðri embættismenn úr landsjóði; eins er það nú að sinni lagt hér í frv., hinir 7 eða 8 æðstu embættismenn landsins, eiga að tilheyra konunginum einum, landstjórmanni, - vera honum viðvarandi til halds og trausts, milli þinga, og konungsins útvöldu, eða þá heldur stjórnarmenn á þinginu, hvort sem þeir vilja eður ekki, og hvort sem er vel við eitt í þeim til þess eður ekki." Það sé skrítið, að

England

þykist vilja fá sem duglegasta menn á þing, en sé þó í sömu andránni hræddur um, að hinir æðstu embættismenn komist þangað ekki nema konungur sé lögbundinn um að hafa þá þar „af sínu landi", hvort sem honum eða stjórn hans kunni einhverju sinni að vera það ógeðfelt eða ekki og hvort sem nokkurt lið sé í þeim; þetta sé hvað á móti öðru. Hér sé því fram haldið að hafa hið gamla og mikla djúp staðfast og staðfast, sem hafi verið milli stj- og hinna æðstu embættismanna öðrumegin, og þjóðarinnar og hinna þjóðkjörnu manna hinumegin. — Englendingar segja, að þrjú sé meginöfl þar í landi: konungurinn, þjóðþingið eða „house of Commons" og almenningsálitið, eða sem þeir kalla: „public opinion", og þjóna mest dagblöðin, sem halda skildi fyrir almenningsálitinu, vernda það og leiðbeina því. „Það er aldrei sá ráðgjafi í Englandi, að hann eigi vilji láta þjóðina kjósa sig til þingmanns, og eiga svo þar með sæti og atkvæðisrétt í neðri málstofunni; þar er svo mikils metið almenningsálit, að það þykir óhafa að taka sæti á þingi án kosningar og atkvæðisréttar (A:Ð:: þeir mega til), já, en ekki af því það sé laga skylda, heldur knýr þá þetta meginafl almenningsálitsins. Svona er orðið í flestum öðrum löndum þar sem lögbundið þjóðfrelsi er á komið, þó ekki sé eins mikið að-haldið af almenningsálitinu eins og í Englandi; ráðgjafar konungs gera sér far um að vera kosnir af þjóðinni, og það hið sama er farið að eiga sér stað í Danmörku. Hví skyldum vér því vilja halda alveg gagnstæða

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2. Deildir til forna

1) Alþt. 1867 I. 939

Fastir [illegible]

2) Alþt. 1867 I 939-40

England

grundvallarreglu hér, og þarf skorða hana með lögum, nema ef það væri til þess, að halda við hinni gömlu djúpi milli stjórnarinnar og þjóðarinnar." - Vafasamt þykir að orðum Ben. Sv. hafi verið á staðarlaus, því að Hr. S. hafi áskveðið, að alþ. skyldi verða „sem líkast" hinu forna alþ., en það hafi ekki verið meining konungs að það skyldi sniðið alveg í sama formi og hafa eitt og sama atkvæðavald sem hið forna þing; því að stofna skyldi ráðgjafarþing með sama verkefni og standa þingum dönsku og byggt á sama grundvelli sem nú kjörinn þjóðarinnar á þm. þessa vera. [?] minnum hafi Hr. S. séð, þó J. Sig. og a.t.v. sumir aðrir þm. kunni ekki að sjá hann. Það hafi því verið í alla staði rétt, sem Ben. Sv. sagði: viðvíkjandi þessu.

Pétur Pétursson[1] segir, að hefði J. S. lesið ást. stjfrv. fyrir 322, hefði hann ekki sótt á staðinn í hið mikla djúp, sem væri staðfest milli hinna þjóðkjörnu og konungkjörnu þingmanna. Persónul. gæti nöfnum. fallist alveg eins vel á þessa till. nr. eins og stjfrv.„ enda hefir engin sérleg mótbára komið gegn því frá hinum hæstvirta konungsfulltrúa svo ég hafi tekið eftir.

Arnljótur Ólafsson[2] getur rétt fyrir, að sumir þm. hafi misskilið J. S. er hann talaði um þingkosningar á Englandi. „Englakonungar hefir rétt til, að skapa stór [?] kjósa svo marga lávarða sem honum líst í efri málstofuna, og mun hinn háttv. varaþm. vita, að margir hafa verið þannig kjörnir, svo það er eigi satt, að enginn konungkjörinn maður sé til í Englandi. Þar sem hann í annan stað

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

11.0.

gat þess, at ráðgjafarnir á Englandi væru oft þjóðkjörnir, þó inngeldur og nær, at hann viti, hvernig á því stendur; hann mun vita, at sumir ráðgjafarnir mega til at eiga sæti í neðri málstofunni, svo sem „premierministerinn" (the lord of treasury); hann er neyddur til at vera í neðri málstofunni, því annars getur hann eigi verit ráðgjafi. Í neðri málstofunni eiga engir sæti nema þjóðkjörnir þingmenn, þess vegna hljóta þeir ráðgjafar at vera þjóðkjörnir, er halda eiga svörunum uppi af hálfu stjórnarinnar í neðri málstofunni. Þess vænta menn vel at gæta, at ráðgjafaábyrgðin á Englandi er þingmannlega ábyrgð (parlamentariske), eður er fólgin einkum í því, at ráðgjafinn verður at hafa meirihluta atkvæða með sér".

3) Alþt. 1867 I. 940. Jón Hjaltalín 3 þ.g. nefndi samans „public opinion" og „public clamour".

4) Alþt. 1867 I. 940-47 Í umræðunum um. um ráðaneyti: framkom mjög fátt fram, sem hér skiptir máli, og flest höfuðatr. tekin fram annaðhvort í ást. stjfrv. eða nál. Hjaltl. (s. 941-43) var m.a. 333 stjfrv. og segir þar m.a., at hann hafi óskir at hafa ráð breytt. og atkvæðgr. á þessum þingi fyllilega samfærður um at þessi ákvæðum eða önnur eins sé nauðsynleg. „Á móti því at sleppa þessari ákvörðun í sjálfum grundvallarlögunum, og taka hana eða aðra eins gjöta upp í þingsköpin, hefi eg ekki neitt verulegt, því (sic) vér þekkjum hin eiga vel við í þessari grein". Ef þingið breytti stjfrv. 333 sé á veg nauðsynlegt at halda 946 óbreyttri. Það sé ekki minna á ríðandi fyrir stjórn en þing, at þingsköp sé eins og þau eiga at vera.

Þ-inn.

þingsköp:

©Borgarskjalasafn Reykjavíkur

161.

Landsdómur.

3. umr.

Landsdómur

Óþarfi að skipa landsdóm fyrr en lög þann ályktað ráðgjafa sé sett. En auk þess sé ekki tryggilega gengið frá dómnum skv. till. m. þar sem meiri hluti dómenda geti verið þingmenn.

Forseti (s. 943-944) bendir á, að atkvæðaverði úr efa hvortum vissari er þjóðviljið sé orðið löggjafarþing; þá verði þingsköp úr efa sett öðru vísi en nú og einkanlega um atkvæðagreiðsluna. Það geri strax snöggan mun, þegar tvisvar verði greidd atkvæði. Skv. þingsköp. alþingis. geti komið fyrir og sé enda áður fleygjan leit, að mótsagnir og ýmsir gallar verði á frv. eftir atkvgr. einkum þegar frv. sé flókin og margbrotin, því nú sé atkvgr. ekki nema ein. Á þjóðfundinum hafi atkvgr. verið tvöföld og var þá leyft að ganga í gegnum frv. eftir fyrstu atkvgr. og laga með síðari atkvgr. það, sem þurfa þótti.

Jón Baldvinsson s. 944 segir, að ekki standi til að dómarar í landsdóm séu teknir úr landsyfirrétti heldur úr æðsta dómi" landsins. og landa þeir" o.fl.

Sv. Ól.: Komi út af því hvað þetta merki en ekki er glöggt að sjá niðurst. (s. 945-947.) skv. þá það ákv. um stundarsakir, 95: stjórnarskrárfrv. viðaukanum, að þar til nýju skipulagi geti komið á dómstólana með lagaboði. skyldi danski hæstiréttur vera æðsti dómstóll landsins.

163.

1) Atkvæðaskrá Alþt. 1867 II 561–592. hér skifta máli 572–584

við nefnv. 322

2) Alþt. 1867 II 573 segir samar, at hún hafi verið samþykt en í Alþt. 1867 I 1018, at hún hafi verið feld og at það sé rétt sést af II 622. — Nfnv. 322

N frv. 322

Stjfrv. 322

at var en till. nefnd. sem um þá fór var. Breytingartill. [við], er komu fyrir áleggstarvann. og hér skifta einkum máli voru þessar:

Till. St. Th. um at fella niður allan síðari hluta 322 skv. till. nefndar og segja: í stað: „embættismenn … Austuramtinu“ konungkjörnir. Þessi till. var feld með 18 atkv. gegn 7.

Till. Jóns Péturssonar at í eftir „embættismenn“ komi „landsins“. og var hún samþ. með 25 atkv.

Till. J. P. um at fella niður bönd[?] konungkjörs við ömtin var samþ. 24 atkv.

Pétur Guðjónsson bar fram varauppástungu, ef fallist yrði á tvær málstofur, og skyldi 322 svo orðuð:

„Á alþingi eiga sæti 30 þjóðkjörnir menn og 6 konungkjörnir. Auk þessa skulu byskupinn yfir Íslandi, amtmennirnir yfir Norður- og Austur- og Vesturamtinu, yfirdómari landsyfirréttarins, landfógetinn og landlæknirinn eiga sæti og atkvæðisrétt í hinni efri málstofu þingsins, nær sem þeir óska, en þó komi laust, at þeir hefði kosningar konungs eigi falla á þá.“ Felt með 16 atkv.

Jón Hjaltalín bar fram till. um at rektor lærða skólans og forstöðumaður prestaskóla fengju sæti þingsæti. — Allir þessir föstu þingmenn skyldu engin laun hafa fyrir þingsetuna, og allir þessir sömu embættismenn skyldu og vera í stjórnarráði því, sem gert er ráð fyrir í stjfrv. at stofnað verði þá er landstjórinn kemst á, skv. reglum þeim er stj. kynni að setja. Þessi till. var sjálffallin er samþ. hafði verið at leggja [illegible]

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Nefnv. 322

Till. frá Ben. Sv.: „Tölu hinna þjóðkjörnu þingmanna má breyta með lögum" var samþ. með 15 atkv. gegn 10.

Nefnv. 324

Við stjfrv. 323 (nefnv. 324). Pétur Guðjónsson varatill. ef 2 deildir verða samþ., að gr. verði svo orðuð:
„Kosningarréttur til alþingis skal bundinn þeim skilyrðum, sem tiltekin eru í tilskipun 8. mars 1843, 4. gr., en kjörgengi sömu skilyrðum það og tiltekin eru í 5. grein tilskipunarinnar, þó svo, að jarðeign kjörgengs manns eigi sé 40 hundruðum, og aldur eigi 40 árum minni." Felt með 20 atkv. gegn 1

Eftirtektarvert að við nr. 325 (kosn. e. d.) kom engin breyt. fram, og till. nr. samþ. með 17. atkv. gegn 8.

Fjárlagaáætlun

Við stjfrv. 330, (332 nefnv.) bar Jón Guðmundsson fram varatill. ef uppást. þingsins um 7.-10. gr. stjfrv. nái ekki samþykki, þá verði greinin svo:
„Fyrir hvert reglulegt þing, jafnóðum og það er sett, skal landstjórnin leggja fyrir fjárlagaáætlun yfir allar tekjur og útgjöld landsins yfir tveggja ára tímabil það sem í hönd fer. Fjárlaga-áætlun þessi skal jafnan fengin neðri þingdeildinni fyrst til meðferðar". Felt með 16 atkv. gegn 2.

Nefnv. 336.

Við nefnv. 336.
Jón Guðmundsson að í stað síðari hluta greinarinnar: „gangi þær eigi saman . . . með atkvæðafjölda" verði sett:

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

„Gangi þá enn eigi saman um breytingarnar, skal kveðja til jafnmarga menn úr hverri þingdeild til þess að ganga í úrvalsnefnd; semur hún þá álit sitt um greinir þær, er í milli ber, og ber upp uppástungur sínar fyrir báðar deildirnar, en hvor þeirra fyrir sig leiðir þá málefnið til lykta í þá stefnu, sem úrvalsnefndin leggur til". Felt með 19 atkv. gegn 2.

Jón Sigurðsson frá Gautl. að fyrir orðin í 1sta gr. „með atkvæða fjölda" komi: „Verði breytingin þá eigi samþykt með tveim þriðjungum atkvæða, er málið fallið". Samþ. með 16 atkv. gegn 4.

Stjfrv. § 41 (nefnfrv. § 44).

„Hjálmur Pétursson: í stað orðanna „meir en helmingur" verði: sett „tveir þriðju hlutar eða fleiri". Samþ. með 14 atkv.

~~Stjfrv.~~ Nefnfrv. § 50.

„Hjálmur Pétursson: í stað orðanna „helft" verði: sett „tveir þriðju hlutar". Samþ. með 14 atkv.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

407.

1) Alþt. 1867 I 369–74

Við álitsumræðuna segir konungsfulltrúi svo, að uppást. nr. um tvískifting þingsins veiti ekki neina konstitutionella tryggingu og breytingartill. þær sem fram hafi komið við § 36 nr. bæti ekki úr þessu. Svo af þessu leiði, að stjórnin muni ekki leggja í þessa uppást. þá þýðingu, sem til sé ætlast, sem sé að falla frá öðrum álev., sem hún hafi álitið nauðsynleg til að veita tryggingu fyrir réttum og frjálslegum framförum þjóðfélagsins, og þess v. hafi uppást. einungis töluverðan kostnað í för með sér til einskis gagns. Minnir á það, sem hann byggir þar á, hafa gleymt, að þjóðfundurinn 1851 stakk upp á, að alþingi ræddi öll mál í einni málstofu og rökstuddi þetta einungis með því, að þetta „leiddi beint af ásigkomulagi þjóðarinnar og landsins". Jón Guðmundsson og Stefán Jónsson hafi 1851 samþykkt þessar ást., en hann sjálfur (ræðum.) sjái ekki að ástand landsins að þessu leyti hafi breyst síðan 1851. Vísar um, að stjórnin geti ekki fallist á þessa uppástungu og ræður þess v. þeim, sem óska að frv. verði mögulegt að greiða atkv. gegn uppást. þessari, bæði skr. nr. og Péturs Guðjónssonar og Jóns Hjaltalíns. – Svo um á móti: fjölgun þm. [þjóðkj. mundi vekja samþ. þessa] en er með uppást. Ben. Sv., að löggjafarvaldið geti síðan fjölgað þm. en auk þess sem hann sé að fá til á móti till. nr., að þessu leyti, þá sé hún og miður heppileg að formi. Þar að stendur § 1 nr. sé einungis fjöldi þingmanna nefndur, en hvernig [illegible]

Þrídeildin, trygging ekki nóg

1851

Stj. féllst ekki á till.

Þm. fjölda

ekki mega [illegible] [illegible]

alls [illegible] atkvæðagreiðsl[u], [illegible]

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

þingsetunni ekki skift máli, og í tillögum stundarsakir sé ákveðið, að sú breyting á konstit., sem leiði af 322 skuli gerð með sérstöku lagaboði. Þetta sé öldungis formlaust, því að þó í ástæð. vár. sé skeyst frá því, sem ne. hefir hugsað sér með þessu fyrirkomulagi, sé auðsætt, að þingið geti ekki ákv. um ást. mál., hvorki í þessu atriði né öðrum, og stjórnin hafi á þann hátt ekki fá nauðsynlega undirstöðu til að byggja þessa viðbót við kosnlögin frá 1857. Þessvegna geti þessi formgalli e.t.v. spilt fyrir málinu hjá stj. nokkuð að efni til e.t.v. ganga að þm. fjölgun.

Um hin föstu þingsæti tekur hann einkum fram, að það sé misskilningur á því sem umræði, er þm. haldi að uppást. um að fella þau, sé til að setja ekki band á konung og stjórn, og því nokkurn konar tilhliðrun af hálfu þingsins, því að þvert á móti konungkjör algerlega af með því að binda rétt og skyldu til þingsetu við viss embætti landsins, og einmitt þau, sem representera alla æðri umboðsstjórn landsins í sérstökum málum þess og geti þannig þingsins leiði á að fá hjá þm. sjálfum allar upplýsingar um hverja einstaka umboðsgrein og einmitt á þann hátt að hafa hið besta afstöðu með umboðsstjórninni sjálfri. Stjórnarráð það, sem minst sé á í ást. þv. megi e.t.v. skipa þessum helstu embættismönnum, þó þeir hafi ekki þingsetu, en ætlunarverk þess í að vera svo að segja aðþingsins aðili vakandi auga með landsstj. getur ekki náðst úr fastsetning þingsetu þeirra því alla

Föstu ljón.

eða æðstu embætti sem álvega skeikult í

sem þingsins er nauðsyn. að fá

169

Föst þjóð

3. umr. og þskj.

2/3 hvorumtveggja

21 Alþt. 1867 I. 974-6

getur stjórnarráðið ekki orðið milli-liður milli landstjóra og alþingis; og hinir þjóðkjörnu þingmenn, sem vantar einmitt virðing mikils í þessu stjórnarráði, geta semilega eigi fengið sæti í því ef emb. menn sitja þar sem slíkir en ekki þingmenn, því að „stjórnarráðsins karakter verður eftir högun að tala alt annar".

Tekur enn fram, að vantill. um að hafa ekki fasta fjárhagsáætlun sé „öldungis óaðgengileg".

Viðvar. till. um að fella hin óvenjulegu orð. í § 33 stjfrv. segist vatnm. skulu mæla með þeirri breytingu með því skilyrði að stjfrv. § 46 verði óbreytt en annars ekki.

V.-þv. till. um að 2/3 deildanna þurfi að vera á fundi til að ályktanir fari sé, segir vatnm., að hinn telji hana fyrir sitt leyti ekki óaðgengilega, en sú þyki hin leggja óvanalegt haft á störf þingsins.

Framsögumaður (Ben. Sv.)[2] telur aðal-atriði alls þessa máls vera grundvallar-sambandið milli Íslands og Danmerkur, en úrlausn þess sé aftur á móti komin undir því, að rétt og vafalaust samkomulag komist á milli stjórnar og þings um 1. hvað sé sameiginleg mál með Danmörku og Íslandi og 2. hvað séu sérstakleg mál fyrir Ísland, því þá sé búið að leggja grundvöll þess, að vér aftur og eigum fullan rétt og kröfu til að búa að ~~heimanfögnu~~ á vöxtum hinnar fögru hugsjónar „Constitutionelt Monarki", en í henni felist andstjórnleg

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Ábyrgð og 2 deildir

að vér Íslendingar hefðum óskert og fullkomið þjóðfrelsi undir lögbundnu konungsvaldi í sérstökum málum alls áhrifalaust af Dönum og ráðgjafavaldi í Danmörku. En í þessu efni komu einkum fram tvö aðalatriði: að ábyrgðin fyrir alþingi sé innlend og að þingskipun vor sé föst og trygg, svo að þingið sé því vaxið, að landstjórnin geti réttilega haft óskerta ábyrgð fyrir því.

1851.

Út af því sem hæstv. hafi sagt um tvær þingdeildir sé þess að geta, að það geti einmitt verið, að þjóðfundurinn 1851 hafi farið ranga götu, en hafi þá verið farin röng leið, því skyldum vér þá ekki nú láta þetta oss að kenningu verða og leiðrétta það, sem þá var rangt. Þjóðfundurinn hafi einmitt ekki verið í 2 þingdeildum, svo þetta sé þá auðsjáanlega engin ástæða gegn ne.

3) Alþt. 1867 I. 977

Eiríkur Kúld[3] getur sem ne.maður ekki þakkað frsm. hvernig hann hafi haldið uppi svörum fyrir ne., því að uppást. ne. um 2 þingdeildir, varði hann eigi með einu orði. Það sé að vísu satt, sem hæstv. hafi sagt, að á þjóðfundinum hafi menn yfir höfuð ekki gert ráð fyrir 2 málstofum, en þessu sé því að svara, að 1851 hafi ekki annað eins frv. og þetta legið fyrir frá stj. Að sínu hyggju hafi og verið meira gert úr tímatöf og kostn.auka við 2 „málstofur" en þörf hafi verið á, þá hverfi margur kostn.-[illegible] (sbr. rökfærslu sama s. 130 að framan). Vonar að [illegible] taki aftur till. sína um hin föstu þingsæti, enda sé hin ófrjálslegast þar sem í stjórnar-eigi að vitna í úst.

2 deildir

1851.

Töf og kostnaður

171

Stjórnstofn l. g.

1) Alþt. 1867 I. 978

1851.

Kostnaðurinn

Trygging:

2) Alþt. 1867 I 979

stjórnv. – Getur eigi að hylst burt. meðal annars með því sökum þess að Þátturs Íslands, enda sé (það) fer fallt ófrjálslegra en það sé gert fyrir í tilsk. 8. mars. 1843. Því þar hafi kjörgengi verið bundið við 10 hundr. í fasteign, en frv. vilji nú hafa 40. hundr.

Stefán Jónsson[1]. Skaftfellingur hafi furðað sig á, að hann og Jón G. (ritari), sem hafi undirskrifað þjóðfundarmál., sem fari fram einni málstofu, skuli nú stinga upp á tvídeildu þingi. En margur hafi skipt skoðun sinni á skemmri tíma en 16 árum og það hafi stjórnin líka sjálf gert. „það er líka vert að gæta, að einn af þeim, sem var í þjóðfundarnefndinni, og það einhver hinn duglegasti og merkasti og stjórninni handgengnasti maður, einmitt sá, þótt alt stæði öðru vísi á, stakk upp á 2 þingdeildum og það með talsverðum ástæðum." En það sem einkum hafi hvatt sig og n. til að vera með 2 þingd. sé sem orð stj. í mál. er sjálfu um ágæti tveggja málstofa (les. upp kaflann á s. 91-92 hér að framan).

Að stjórnv. gegn tvídeildu þingi hér á landi sé engan veginn svo ríkar, að þar brýndi þessari át-, sem með sé. Kostnaðurinn sé eina verulega mótbáran.

Þótt kosningar allar sé mjög frjálsar, þá ættu hinir konungkjörnu í samanburði við 6 hina eldri og reyndari af þjóðkjörnum þingmönnum að veita næga tryggingu.

Halldór Kr. Friðriksson[2]. Þarf að fjölyrða um 2 þingdeildir, því að svo margir hafi þegar haldið uppi sömum fyrir

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

2 deildir

Trygging

[illegible]

3) Alþt. 1867 I. 980-86.

Þm. fjöldi

2 þd. og þm.-fjöldi

2 [illegible]

Jón G.

þeirra. Að svo komnu eigi hægt að koma með neina áþreifanlega sönnun fyrir því, að tvær þingdeildir verði: þá trygg-ingu, sem ne. ætlar, en hitt ætla eg að öllum muni ljóst, að mikil líkindi sé til þess, að vandaðri verði meðferð málanna, þegar svo er tilskipað sem ne. vill og á þann hátt er fjallað um málin, sem hún ætlar til. Fyrst ætl-last, að þingið skapi sjálfu sér þing-sköp, og mun það, er það verður löggjafarþing, eigi hasta að þeim höndunum, eða setja þau svo, að vega þurfi um vandaða meðferð á málum.

Arnljótur Ólafsson[3] er einn með því að fjölga þjóðkjörnum þm. svo að þeir verði 30. En það verði varla gert fyrir fyrsta þing, af því eigi sé önnur kosnl. en þau frá 1857. Úr því þjóðkjörnir þm. geti hvort sem er naumast orðið nema 21 á fyrsta löggjafarþingi, þá finnist sér óvitt að fjölga þeim nú, því þá sé eins og núverandi þing sé að taka fram fyrir hendur þess löggefandi; ef samþ. verði till. nn., að tölu þjóðkj. þm. megi breyta með lögum, svo sem væntanlegt væri, þá sé hægurinn hjá að breyta síðar.

En af þessu, að þjóðkjörnir þm. geti fyrst um sinn eigi orðið fleiri en 21 leiði, að tvær þingdeildir geti ekki komist á fyrst um sinn, því að van-andi fari „þessir tveir hlutir einkan-lega þeirra sem svo eru kallaðir“ ekki svo langt, að þeir vilji skifta ekki fleiri þm. í deildir. Síðar í ræðunni kemur fram, að Jón G. muni vera annar upphafsmaður skiftingarinnar.

173.

Tryggingin

þykir tryggingin: uppást. n. og breyt.till. „Byggist hún á því, að mál hvert er rætt tvisvar, þrisvar, eða fjórum sinnum? svo oft verður nú málið rætt, ef ágreiningur kemur, og þá á nú tryggingin einmitt að sýna sig: dýpri rann.

Eg skal nú alveg sleppa kosningarlögunum og kosningunum í efri málstofuna, og er eg þá samanlega mildur við nefndina". Eg vil einkum ath. nefndar frv. § 36 og breyt. við hana. Segist ekki vel skilja orðin „í þá stefnu": till. J. Guðm. „Eru báðar þingdeildirnar alveg bundnar við það, sem úrvalsnefndin segir? Því það er auðvitað. Þar stendur skrifað: „Hvor þingdeildin fyrir sig skal ráða málinu til lykta í þá stefnu, sem úrvalsnefndin leggur til". Þetta er með öðrum orðum, hvorug þingdeildin má segja nei, ef úrvalsnefndin segir já, heldur verða þær að segja já og amen til als þess, er úrvalsnefndin vill, hvort sem þeim er það ljúft eða leitt. Til hvers er þá að bera málið undir þingdeildirnar aftur? (Jón Guðm: það er best að lesa í grundvallarlögunum § 53)."

Úrvalsn. [illegible]

-- Um till. Jóns Sigurðssonar, játar ræðum. að trygging sé, ef að-eins fylgir efri málstofuna, í efri málstofunni sé þriðjungur þm. en tveir þriðjungar í neðri málstofunni, en skv. þessari till. kemst málið ekki fram nema tveir þriðjungar sé með því; það er með öðrum orðum, að öll neðri deildin verður að vera með því annars nær málið eigi fram að ganga. Menn kunna nú að segja, einhverjir!

Till. J. S.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

efri málstofunni geta verið samdóma
neðri málstofunni. Svo er víst, en mönn
líkindi eru fyrir hinn gagnstæða. Það
er alveg rétt að ímynda sér, að jafn-
stór tiltölulegan hluti þm. í neðri
málstofunni sé á máli þm. í efri
málstofunni, eins og í efri málstof-
unni á máli þingmanna í neðri mál-
stofunni. Eftir þessu verði það þá
ofan á, sem efri málstofan vildi eða
réttara sagt: sérhvert ágreiningsmál
fellur. En eftir till. ne. óbreyttri
verður efri málstofan alveg á valdi
þeirrar neðri, svo sem vatnm. haf-
þegar áður bent á. Eftir þessum h
uppást verði annaðhvort neðri málstofan
leiksoppur í hendi þeirrar efri, eða
þá sú efri í þeirrar neðri, og hver
sá þá tryggingin?

Stortnet vr. Tímatöf. Rígur

Varatriðin sér einkum í Stortinget,
tímatöf, og er hvorugu þessu á
litið ógnandi, og loks rígur sá, sem
verða muni á milli deildanna. Menn
segja, að þá muni alt ganga í sátt og
samlyndi, en vatnm. vill spyrja,
hvort ekki sé nóg ósamlyndi í einni
málstofu, þó það verði ekki gert meira
með því að skifta mönnum svona í
sundur og lögleiða ósamlyndið. Eða
eru menn hér á þingi svo miklir
fylgifiskar, að það þurfi að stía þá
hvern frá öðrum? (G. E.: Spyr
stjórnina!) Já, hún mun svara þm.
á sínum tíma, að hún meti eigi
tvískiftingarna hans tvískiftingar-
nútíð. Menn sé hér á þingi hver öðrum
svo ókátir, að eigi þurfi að stía þeim
í sundur.

3. umr. þskj.

En með brtt. ne. við stjfrv. 333 of
hann vísir fyrir víst, að þingið fallið
á stjfrv. 3 B/6 óbreytt, en ef 333
verði samþ. óbreytt er hann með
brtt. ne. við 346.

175. 1) Alþt. 1867 I. 986-9

Í deildir og löggjafarvald

Framsögumaður Ben. Sv.: heldur því fram, að löggjafarþing sé ómögulegt án tveggja þingdeilda eða málstofa. — „Viðurkennandi fátækt vorri og . hvort það bætir minna fyrir landið, að stjórnin láti ekkert hafa hvort þingið á fætur öðru en löggjafarvalds, en að þetta eina þing einu sinni fyrir öll þing segi stjórninni, að hún vel geti verið gefið fyrir, að veita alþingi almennt og sammarlegt löggjafarvald". En stjórnin geti ekki verið gefið fyrir að veita alþ. sammarlegt löggjafarvald eða þjóðinni sammarlegt þjóðfrelsi nema í þingdeildir sé á alþingi, því annars sé öll ábyrgð fyrir varðveislu frelsisins horfin. „Satt að því, höfðingjar hennar og landar að, að eins gegnum og fyrir „organisation" aðra tveggjalega skipun þjóðfélagsins fæst frelsið". Þetta sé hjást af voðum konungsfltr. A.Ó. skilji það ekki, en rétt sé að láta hann einan um það á þingi.

2) Alþt. 1867 I. 990-1

Fastir fundir

Stefán Thorlacius[2]: Sagðist enn sakna svars frá konungsfltr. um spurningu sína frá því um daginn: Hvort hinir konungkjörnu þyrftu ekki að hafa sömu eiginleika persónulega sem þjóðkjör. alþm. Sagðist ekki leggja mikla þýðingu í breyt. um kgkjör og geta fallist á till. n. fyrir þessi fjórðungskosningu sé fallin burt. — Í fljótu bragði kemur svo að virðast sem konungsfltr. hafi nú komið fram með mikilvæga ástæðu gegn till. n., þar sem hann hafi bent á, að kosn.-lög vantaði og þess vegna væri fjölgun strax ómögu-

Tekur upp sumar fyrri át. riðin og er ófær að velja því eftir

um fjölgun

Kostnaður –

leg. En þessu megi bæta úr með bráðabirgðal., sem heimilað sé í 918 frv., og sé það sjálfsagt. Þetta hafi verið kölluð fornlaga mótbára hafðir. Þá hafi verið þessi gamla mótbára um kostnaðinn. En ef því stj. sé í sjálfu sér sé með tveim málstofum, þá sé hitt hryggilegt, að hún vilji nú ekki láta landsmenn hafa þær af því þeir hafi ekki efni á þeim, þó þeir ætli einungis að leggja til þess eigin fé, sem þeir eigi nú að fá við yfir. – Aðra mótbáru gegn tvískipt. hafi ekki komið fram, nema þessi frá A.Ó., að engin trygging væri að henni, þessi ást., sem léti ekki svo varla svara, sé marghrakin.

Trygging

3) Alþt. 1867 I. 991-2.

Konungsfltr.? Spurn. St.Th. sé því að svara, að, að svo miklu leyti sem vitum. Þá sé, sé konungskosn. eftir alþtskip. ekki bundnar við aðra skilmála en þá, að hinir konungkjörnu þingmenn eigi að vera embættismenn. Það þyki mjög vafasamt, hvort konungl. yfirleitt geti heimfærst undir þau bráðabirgðal., sem rætt um í 918.

Fastir þm

4) Alþt. 1867 I. 992-3.

Jón Hjaltalín[4] mest sama og áður. Saga landsins bendi til að hafa helzt embættismenn landsins á þingi. Spurnaður af því er 9 þingmenn væru kauplausir og hafi menn oft látið sig muna um minna. „Ef þinginu verður skipt í 2 málstofur, þá leiðir eigi af, að 36 menn sitji á þingi. Ég sé nú reyndar enga nauðsyn á því að hafa 2 málstofur. Það er að vísu satt, að í flestum löndum er

Fastir þm.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

177.

2 deildir ekki alsstaðar annarsstaðar

það álitið betra. En það eru líka þing til annarstaðar þar sem eigi eru 2 málstofur, þótt þar sé meiri fólkstala en hér á landi; það er í Hansastöðunum, Hamborg, Lybeka o.fl. Þar situr fjöldi af embættismönnum á þingi (Stefán Th.: Hvað er Alþingi?). Það er að vísu ekki stórt en þar er fleira fólk en hér á Íslandi. Mér sýnist þingið nú lýsa ósamkvæmni, þegar þjóðfundurinn álitið það ógerning að skifta þinginu í 2 málstofur. Höfuðaugnamiðið með þessum 2 málstofum er

Ábyrgð ráðgjafa

að gera ábyrgð ráðgjafans tryggari, en hún verður eigi gert tryggari með því, en með lögum. Ég held mér því að A.Ú. í þessu tilliti, og finnst mér þá fækka meir ástæðunnar fyrir 2 málstofum.

2 deildir og fólksfjöldi

Menn geta víst ekki komið með neitt dæmi, hvorki frá eldri ~~né~~ eða nýjari tímum, að þjóð, sem ekki er nema 70 þúsundir manna, hafi haft 2 málstofur!"

5) Alþt. 1867 I 993-5

Jón Sigurðsson[5]. Nú hefur ekki ætlað með till. sinni, að bola hinum æðstu embm. frá þingsetu, svo sem J.Gu. virðist halda, heldur hefur hún einungis viljað fá trygginguna fyrir því, að ekki yrðu þeir einir embm. á þingi, sem nýtir væru til þingsetu, og er auðvitað að hinir æðstu embm. yrðu oftast til þess teknir, svo sem verið hefur.

Fæst úr því.

Menn segja, að engin trygging fáist fyrir réttlæti og festri afgr. málanna með uppást. nefndarinnar um tvískifting þingsins. Þetta lítur ekki meinum

Nú hafi viljað fá sem mesta festu og tryggingu inn í þingið með tvískiftingunni, þetta mundi stj. og hafa viljað og að því lúti: [illegible] skýrsla [illegible] st. J.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

178.

2. deildir.

Tryggingin

Töf

Kostnaður

svörum „því eins og það er satt, at betur sjá augu en auga, eins er það víst, at mál verða betur og vandlegar íhuguð í tvídeildu þingi en einföldu, og þingin verða á þann hátt miklu auð-veldara fyrir at neita hinna vísmun. andi krafta sinna. at tvöfaldar umræður tefji málin, kann vel at vera, en það held eg fyllilega unnist upp með því, at málin verða betur og vandlegar íhuguð en ella, og at konungur þarf þeim mun sjaldnar at grípa til síns Veto gegn þinginu, sem mjög er óvirðandi meðan þingið er í barndómi". Varla mun eins miklum kostnað af þessu leiða og sumir gera ráð fyrir, því at auk þess sem ýmiskonar kostnaður, sem nú sé, mun sparast er þingið fær löggjafarvald, þá verður það eigi metið svona fyrirfram, hvað sparast getur við það, at málin verði betur úr garði gerð en ella.

Ætlar at það megi vera öllum ljóst," at það er harla nauðsynlegt at hafa einhverja verulega tryggingu fyrir því, at þingið rasi eigi fyrir ráð fram, sem mjög er hætt við at verða mundi með einföldu þingi, samrættu eftir kosnl. 1857, og meðan þingið er at afast og festast í ráðdeild og hyggindum. Og hvað þá mótbáru A.S. snertir, at efri deild þingsins mundi hafa hina neðri ofurliða, þá held eg at menn þyrfti eigi at kenna því svo illa þó svo yrði, því þar sem fjör og ákafi þjóðarinnar á at koma fram í neðri þingdeildinni, en hyggindin og ráðfestan í hinni efri, þá held eg menn mætti vel við það una, þó hið síðara bæri hærri hlut,

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

einkum og sér í lagi meðan verið er að koma lagi á það marga, sem aflaga hefir farið hér hjá oss".

Jón Guðmundsson[1] tekur enn fram, að tvískifting þingsins sé einmitt komin fram vegna ummæla stj. og viðbára um hin ólögu á kgr. frv. og hafi ma. eigi mátt líta ásamant, að eigi væri komandi við þingið að skifta því, og þessv. væri ástæða til slíkra ákv. „Menn hafa hér í sönnum skynsbotni til þess, að eigi hafi verið stungið upp á 2 málstofum á þjóðfundinum 1851, en „þá var öldin önnur", þá voru Norðurálfuþjóðirnar á meginlandinu síður en ekki fyrir 2 málstofum, allra síst eftir að Thiers í þessari nafnkunnu ræðu sinni í frelsis-þjóðþingi Frakka 1851, hafði sýnt fram á, og tekist að telja þinginu og sem næst allri Evrópu þá í svipinn trú um þá miklu yfirburði, sem ein málstofa hefði yfir tvær málstofur eður tvískift þing, en þetta einskifta þing hinnar frönsku þjóðstjórnar, er þá var við tekið, varð einmitt aðalvopnið í höndum Napoleons til að loka henni fyrir öllu Frakklandi, sleppa lýðstjórninni og að ryðja honum veg til keisaradómsins. Síðan hafa nálega allar þjóðir samfærst um yfirburði 2. málstofa, og stjórnin hefir alveg rétt að mæla, þar sem hún segir, að einungis í svo felldu fyrirkomulagi þjóðþingsins geti álitist fullnægjandi trygging fyrir rólegri yfirvegun og vandaðri meðferð málanna og fyrir því að

1851

1) Alþt. 1867 I 995-1005

Hm. Sjölagen

Stjórnarráð. J.

Fastir Dan...

þingið væri ekki gefin nið fram í löggjafar
og skattveitingar ályktunum sínum".
En ef svo færi, að stjórnin löghelði ekki
frv. með þessum og öðrum mikilvægum
breytingum, þá sé það vonandi, að
hún leggi málið ekki á hylluna, og
a.m.k. „vil eg eigi, að hún þurfi að
verja því nið, þegar hún leitar samn-
komulags við oss í hið næsta sinn, að
vér viljum eigi hafa nema eina
málstofu, og varði því eigi við oss
þangað, né tiltöku að gera oss kost
á sjálfstjórnarlegum stjórnarkjörum
eins og samþegnar vorir í Dan-
mörku hafa fengið og verið aðnjót-
andi nú í 18. ár. Enda vona eg, að
stjórnin geti einnig séð, af þessum
undirtektum vorum, að vér erum
farnir að læra, að kveða oss eftir
henni, og er þá nokkuð (unnið á)
fyrir hana í þessi 17 ár, sem vér
höfum mátt fara á mis við um jafn-
mörg ár".
Viðv. því, að þm. Sjölagen gæti
ekki orðið vegna þess að kosnl.
vanti, þá hafi St. Th. synt fram á
hvað létt væri í því, „og eg veit þá
ekki, hvar eða hvernar kominn
ætti að beita rétti sínum eftir 318
stjfrv" fremur ef ekki í þessu til-
felli, svo fremi hann fallist á þm.
Sjölagen á annað borð. - Tekur fram
fyrir ást. gera þótta þingsetunum.
ytið umtalaða stj.ráð mundi ekki fá
annan „Charakter" þó þessi sæti yrðu
afnumin. Segist muna svo langt,
að 3 kg. kjörnir hafi að eins setið 1 ár
á þingi og síðan nótt um og fengið

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

181,

Þ. umr. og Þskj.

Till: við § 36

1) Alþt. 1867, I. 1003-4

1. deildar

Þ. reyndvöll vantar

hvern frá þingsetn. og 1 kg.-kj. afsamt að vísu ekki þingsetuna en kom aldrei á móti þingið af þeim 3, sem komi hans mót. , þó til hagur sé í slíku hvorki fyrir þing né stjórn, en svo sé eigi menn að fara á þing hvort sem lið sé í þeim til þess eða ekki, og hvort sem þeir finna sjálfir hyst eða köllun hjá sér til þess eða ekki

Betra af tvennu illu að láta § 33 falla en halda fast við § 46, því að með þeirri fyrri geti stj. að vild eyðilagt fyrir oss aðgerðir og atkvæði þingsins og því sé hún hættulegri

Segir breyt. sína við nfrv. § 36 alveg samhljóða § 53 í dönsku grl. frá 28. júlí 1866. Það geti aldrei orðið vandi að heimfæra þessa ákv. hér og stj. hljóti að geta gengið að því. Um það gildi um dönsku þingin. „það er vel athugandi, að menn þá, sem kosnir eru úr þingdeildunum til samkomulags, eður til að miðla málum, verður að skoða sem gerðarmenn; en síðan skulu þingdeildirnar hvor í sínu lagi, greiða atkvæði um tillögur þessara gerðarmanna, eins og um hvert annað þingmál.“

Sveinn Skúlason: viðurkjandi tvískiftingu þingsins hafi J.S. borið stj. á brýn að hún í raun og veru væri með tvídeildu þingi. Þá hún sæi eigi fært á að koma því upp hér. En af því stj. gæti engan eðlilegan grundvöll fundið hér á landi fyrir tvídeildu þingi, hefta allar ákv. frv. að því að ryðja fram á, að þetta sé ekki gerlegt og ógætilegt, að J.S. skuli ekki vilja sjá þetta. Stj. þetta ekki kannski, því að reyndar sjálfum hafi

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

aldrei hér á landi getað fundið nein [illegible] efri til tvídeilds þings. Fellur það, að þm. sé fjölgað, þá kann telji það að sumu leyti nauðsynlegt, gerir það til að spara kostnað, enda nógur tíminn úti, ef löggefandi þing telur nauðsynlegt að fjölga þm. og tvískipta þinginu. Aðrir segja, að engin nauðsynleg tvíþygging sé í málstofum í tveimur, hvorki eftir núgildandi kosn.l. og eftir því sem hér til hagi, og eigi sé nátengt við kosnl. fyrir þessa fyrirhugaðu efri málstofu.

3) Alþt. 1867 I 1004-5

Frelsið óhugsandi án 2 málstofa

Framsögum. Ben. Sv.[3] telur enn ósagt, að mögulegt sé að löggjafarþing geti verið í einni málstofu. „Hvert er það land í heimi, sem eigi hafi tvær málstofur, ef það hefur stjórnarskrá, sem að löggjafarvald sé samankallað. Það er ómögulegt að hugsa sér þing með löggjafaratkvæði án þessa". Stj. sjálf segi þetta í ást. sinni, kjóstr. hafi og bent til þessa og hverjar ríkisins sómar vilji menn? En engin hafi sýnt, sér fram á annað en hann segi satt. „Hvernig eigum vér að fá frelsið, nema gegnum tvær málstofur?" Þar eru þá hin aðgætnustu augu, sem eru einkaskilyrði fyrir auðkenningu valdsins og frelsins á Íslandi annar vegar gefst eigi. Þetta svonefnda conservative element hlýtur að fást við konungskosningarnar."

Conservativt Element.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

183.

1) Sú er hér skiftir máli Alþt. 1867 I 1018 ff.

Atkvæðagreiðslan fór svo, að till. St. Th. um, að hg. kjör skyldi ekki bundið við embætti var feld með 18 atkv. gegn 7.

Till. J. P. samþ. með 25 sn. [um § 22.] fyrri og sú síðari með 24.

Till. nd. um § 22 um fjölda fun. samþ. með 14 atkv. gegn 11.

Já sögðu: Eiríkur Kúld, Halldór Kr. Fr. Benedikt Sv., Hjálmur Pétursson, Jón Bjarnason, Jón Guðmundsson, Jón Sigurðsson, Ólafur Sigurðsson, Páll Vídalín, Sighvatur Árnason, Stefán Eiríksson, Stefán Jónsson, Stefán Thordersen, Torfi Einarsson

Nei sögðu. Arnlj. Ól., Bergur Thorb. Björn Pétursson, Jón Hjaltalín Magnús Jónsson, Ólafur Pálsson Páll Ólafsson, Pétur Guðjónsson Pétur Pétursson, Sveinn Níelsson Sveinn Skúlason.

Jón Pétursson greiddi ekki atkv.

Um nýja grein § 23 (tvær deildir) fór sú atkv. svo, að 14 voru með 12 á móti

Já sögðu:
Eiríkur Kúld, Halldór Kr. Friðr.
Ben. Sv., Hjálmur Péturss.
Jón Bjarnason, Jón Guðmundsson
Jón Sigurðsson, Ólafur Sigurðsson,
Páll Vídalín, Sighvatur Árnason,
Stefán Eiríksson, Stefán Jónsson,
Stefán Thordersen, Torfi Einarsson.

Nei sögðu: Arnlj. Ól., Bergur Th.
Björn Pétursson, Jón Hjaltalín,
Jón Pétursson, Magnús Jónsson,
Ólafur Pálsson, Páll Ólafsson
Pétur Guðjónsson, Pétur Pétursson,
Sveinn Níelsson, Sveinn Skúlason

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Till. P. Gutj. um skipun þingreis var feld með 16. atkv.

Till. Jóns Hj. sjálffallin.

Till. Ben. Sv. um að tölu fjöldi þj.fun. megi breyta með lögum, samþ. með 15–10.

Já sögðu: Arnlj. Ól. Bergur Thorberg. Björn Péturss., Hjálmur Pétursson, Jón Bjarnason, Jón Hjaltalín. Jón Pétursson. Magnús Jónsson, Páll Ólafsson. Pétur Gutjónsson, Pétur Pétursson. Sighvatur Árnason, Stefán Eiríksson. Sveinn Níelsson, Sveinn Skúlason

Nei sögðu:

Eiríkur Kúld, Halldór Kr. Fr. Jón Guðmundsson. Jón Sigurðsson, Ólafur Pálsson. Ólafur Sigurðsson, Páll Vídalín. Stefán Jónsson, Stefán Thordersen. Torfi Einarsson.

Ekki greiddi atkv: Ben. Sv.

Atkv. um stjfrv. § 23, nefv. § 24 fóru svo, að till. P. Gutj. um kjörstofn var feld með 20 atkv. gegn 1., og greinin í heild með ýmsum brt. er hér skifta engu máli samþ: 23 atkv.

Atkv. um § 25 nefrv. fóru svo, að það var samþ. með 17 atkv. gegn 8.

Atkv. um stjfrv. § 27, nefv. § 29 fóru svo, að brt. meiri hl. n., um að hvor deild fengi sig sendi bonum í þvergu var samþ. með 15 atkv. gegn 10. og greinin svo breytt samþ. 17 gegn 6.

Tilsvarandi brt. á stjfrv. § 28, nefrv. § 30 talin samþ. með atkv. um fyrri §. (breyt. á stjfrv. § 29), og greinin í heild með 17–2

Eftirtektarvert!
Þvi að hér er rétt að þetta er beint það [illegible] [illegible] af stórpólitíkinni deildanna.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

um stjfrv. § 30, nefrv. § 32 var till. ne. um aukafjárátlun samþ. með 18–4. § svo breytt samþ. með 25 atkv. var till. Jóns Guðm. feld með 16–2.

um stjfrv. § 33 nefrv. § 35, var till. ne. um niðurfelling niðurlags § samþ. með 16 atkv. gegn 7. og § svo breyttur og með öðrum smábreyt. samþ. 23 atkv.

§ 36 nefrv., var till. J. Guðm. feld með 19 atkv. gegn 2.
Till Jóns Sig. samþ. með 16 atkv. gegn 4.
§ svo breytt samþ. 18 atkv.–2.

§ 40 stjfrv. § 43 nefrv. samþ. till. ne. með 17 atkv.

stjfrv. § 41, nefrv. § 44 till. Skúla Thoroddsen samþ. með 14 atkv., till. ne. samþ. með 14 atkv., § svo breytt með 17.

stjfrv. § 42, nefrv. § 45 breytt. ne. samþ. með 15 atkv. § svo breytt 17 atkv.

stjfrv. § 43, nefrv. § 46, breytt ne. samþ. með 13 atkv. § svo breytt 17.

stjfrv. § 44, nefrv. § 47, sem breytt ne samþ. án atkvgr. sem orðabreytingar.
stjfrv. § 45, nefrv. § 48 sem breytt ne samþ. með 15 atkv.

stjfrv. § 46, nefrv. § 49 var breytt. ne. feld með 15 atkv. gegn 10.
já sögðu: Jón Guðmundsson, Jón Sig., Jón Sigurðsson, Ólafur Sigurðsson

um, breytt við persónu § 33 eru þó líttu hana fram álengi, þó e.t.v. mætti telja hann til § 33 að framan.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Páll Vídalín, Sighvatur Árnason
Stefán Eiríksson, Stefán Jónsson
Stefán Thordersen, Torfi Einarsson.
Nei sögðu:
Eiríkur Kúld, Halldór Kr. Fr.
Arnlj. Ól. Bened. Sv.
Bergur Thorb. Björn Pétursson.
Hjálmur Pétursson. Jón Bjarnason.
Jón Pétursson. Magnús Jónsson.
Ólafur Pálsson, Páll Ólafsson.
Pétur Guðjónsson, Pétur Pétursson.
Sveinn Skúlason
§ samþ. óbreytt. með 19 atkv.

nefnd. 350, breyt. Hj. Pj. samþ.
14 atkv. ; § svo breytt 14 atkv = 4.

nefnd. 351. feld með 13 atkv. - 11.
Já sögðu: Eiríkur Kúld, Hjálm. Pét.
Jón Guðm., Jón Sig., Ól. Sig., Páll Víd.
Sighvatur Á., Stefán Eir., Stefán Jóns.
Stefán Thord., Torfi Ein.
Nei sögðu: Halld. Kr. Fr., Arnlj. Ól., Berg Th.
Björn Pé. Jón Hj. Jón Pét. Magnús Jó.
Ólafur Pálss, Páll Ól. Pét. Guðj., Pét. Pét.
Sveinn Níelsson, Sveinn Skúla.
Ben. Sv. og Jón Bj. greiddu ekki atkv.
nefnd. 352 samþ. með 12 atkv. gegn 11.
Já sögðu: Eir. Kúld, Ben. Sv., Bj. Pét.
Hjálm. Pét, Jón Bj., Jón Guðm., Ól. Sig.,
Sighv. Árn., Stefán Eir., Stefán Jóns.
Stefán Th., Torfi Ein.
Nei sögðu: Halld. Kr. Fr., Arnlj. Ól.
Bergur Th., Jón Hj., Magnús J., Ól. Pál.
Páll Ól., Pét. Guðj. Pét. Pét., Sveinn
Skúlason, Sveinn Níelsson

Um stjfrv. § 67, nefnd. 375 var
breyt. ng samþ. með 18 atkv. gegn 8.
Já sögðu: Eir. Kúld. Halld. Kr. Fr., Ben. Sv.
Hjálm. Pét., Jón Bj., Jón Guðm., Jón
Pét., Jón Sig., Ól. Pál., Ól. Sig.,
Páll Víd., Pét. Pét., Sighv. Árn., St. Eir.
St. Jóns., St. Th., Sveinn Níels.
Torfi Ein.
Nei sögðu: Arnlj. Ól., Bergur Th.
Björn Pét., Jón Hj., Magn. Jóns,
Páll Ól., Pét. Guðj. Sveinn
Skúl.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

Stjórnarskrá Íslands, svo sem alþ. 1867 gekk frá henni[1] var á þessa leið, að því er hér skiptir máli!

§1 hljóðar svo: Ísland er óaðskiljanlegur hluti Danaveldis með sérstökum landsréttindum

Nú eru bæði: sameiginleg og sérstök málin talin upp, sbr. §§ 3 og 5, sbr. og 1. En um afskifti Íslands af sameiginlegum málum og einstakt um, hvort mál væri sameiginlegt eða sérstakt er ákv. þau sömu og í nefrv. §§ 3 og 6,
Hið æðsta stjórnvald landsins skyldi vera framkvæmt af ráðgjafa og landstjórn, sem a.m.k. 1 maður skyldi vera í. Um ábyrgðina gegnist efnislega svipað að segja og nefrv., sbr. §§ 8-10 og § 21.

§19 samhljóða nefrv. §19.

§22: Á alþingi eiga sæti: 36 alþingismenn, 30 þjóðkjörnir og 6 embættismenn landsins, er konungur kveður til þingsetu. Tölu hinna þjóðkjörnu þingmanna má breyta með lögum.

§23. Samhlj. nefrv. §23.

§24. Samhlj. nefrv. §24.

§25. Samhlj. nefrv. §25.

§26. Samhlj. nefrv. §26 og stjskr. 1874 §19

§27. Samhlj. stjfrv. §25.

§28. Alþingi er friðheilagt. Hver sem brýtur gegn friði þess eða frelsi, eða býður sitthvað, sem þar að lýtur, eða hlýðir slíku boði verður sekur um drottinssvik.

1) Prentuð Alþt. 1867 II. 618-631

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur

§ 29 samhljóða nefrv. § 29.

§ 30 samhljóða nefrv. § 30.

§ 31 samhljóða nefrv. § 31.

§ 32 samhlj. nefrv. § 32, að öðru en því að í fyrstu setn. er ekki „fast-ákveðnu föst fjárhagsáætlun" heldur einungis: „ákveðin föst fjárhagsáætlun".

§ 33 samhlj. nefrv. § 33, þó nú vantar orðið með greini „fjáraukalögunum": í stað „fjáraukalögum" aðeins, skiftir ekki máli.

§ 34 samhlj. nefrv. § 34, og stjfrv. § 32 að efni. ✓

§ 35 Ekkert lagafrumvarp, né heldur frumvarp frá einstökum mönnum má samþykkja á alþingi til fullnaðar, fyrr en það hefir verið rætt þar þrisvar sinnum.

Lagafrumvarp, sem alþingi hefir felt, verður ekki aftur tekið til umræðu á því þingi.

að efni alveg sama og nefrv. § 35.

§ 36. Þegar lagafrumvarp er samþykt í annari hvorri þingdeildinni gengur það þá þegar til hinnar þingdeildarinnar. Verði þar breytingar á gerðar, gengur frumvarpið aftur til fyrri þingdeildarinnar; gangi þá eigi enn saman um breytinguna, sameina báðar deildirnar sig í eina málstofu, og leiðir þá alþingi málið til lykta eftir eina umræðu. Verði breytingin þá eigi samþykt með tveim þriðjungum atkvæða, er málið fallið.

§ 37 samhlj. nefrv. § 37 og stjskr. 1874 § 29

§ 38. samhlj. (nefrv. § 38 og) stjskr. 1874 § 30

§ 39 samhlj. nefrv. § 39 stjfrv. 1867 § 36

§ 40 samhlj. nefrv. § 40 stjfrv. 1867 § 37

§ 41 samhlj. nefrv. § 41 og stjskr. 1874 § 33

§ 42 samhlj. stjfrv. 1867 § 39.

§ 43 samhlj. nefrv. § 43.

© Borgarskjalasafn Reykjavíkur